



With the support of the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Економічні відносини ЄС з Україною в умовах ЗВТ

© Чугаєв О. А., 2021

За підтримки програми Еразмус+ Європейського Союзу в межах проекту Центру досконалості Жана Моне №611625-EPP-1-2019-1-UA-EPPJMO-CoE «Поглиблений розвиток європейських студій в Україні: міждисциплінарний підхід».

Підтримка Європейською Комісією створення цієї публікації не передбачає підтримку її змісту, який відображає думку тільки авторів, і Комісія не може нести відповідальність за будь-яке використання інформації, яка тут міститься.

With the support of the Erasmus+ Programme of the European Union within the Jean Monnet Centre of Excellence Project № 611625-EPP-1-2019-1-UA-EPPJMO-CoE “Advancing European Studies in Ukraine: Interdisciplinary Approach”.

The European Commission's support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents, which reflect the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

Роль ЄС для економіки України

- Частка ЄС в експорті товарів з України зросла з 28% до 39% (2011-2020) – UNCTAD
- Україна 21-найбільший торговельний партнер ЄС
- Середні імпорتنі тарифи в ЄС для експорту з України (тариф мінус преференційна маржа, СОТ, 2019 р.):
 - Сільськогосподарський експорт 5,2-2,9=2,3%
 - Промисловий експорт 1,3-1,3=0,0%
- На початку 2020 частка ЄС у накопичених ПІІ становила 73% - Держ. служба статистики України
- Частка 10 країн-членів ЄС серед власників приватного зовнішнього боргу України в середині 2021 р. становила 68% - НБУ
- Євро друга найважливіша валюта у поточних транзакціях (платіжного балансу) у 2020: 28% за надходженнями і 42% за виплатами, особливо у поточних трансфертах та імпорті товарів – НБУ
- Девальвація гривні відносно євро на 128% у 2014-15 рр. Потім динаміка курсу відносно невелика, напр. у 2020 девальвація 6,4%. Хоча волатильність динаміки курсу гривні відносно долара була вдвічі менша ніж відносно євро у 2017-2020 (у 2010-13 у 7.5 рази) – розрах. за даними Світового банку

Роль ЄС для економіки України

- Фінансова допомога (2014-19): 13 + 2 млрд євро (позики + гранти)
 - Макрофінансова допомога (4,4 млрд євро...);
 - позики Європейського інвестиційного банку (4,6 млрд євро) для підтримки інфраструктури та секторальних реформ;
 - позики та інвестиції Європейського банку реконструкції та розвитку (більше 4,0 млрд євро);
 - План зовнішніх інвестицій (близько 200,0 млн євро);
 - Інструмент Європейського сусідства (більше 1,4 млрд євро) для підтримки реформ і макроекономічної стабільності, розвитку приватного сектору, енергоефективності тощо;
 - Інструмент на підтримку стабільності та миру (більше 100,0 млн євро);
 - Гранти за спеціалізованими програмами досліджень, такими як Горизонт 2020, Іннофін, Інновації у сільськогосподарському секторі (більше 100,0 млн євро),
 - Гранти в межах програми Еразмус + (зокрема, у частині проектів розвитку потенціалу вищої освіти 16,0 млн євро) тощо.
 - ЄС та його країни – члени надали гуманітарної допомоги в розмірі більше 400,0 млн євро.
 - Двостороння допомога від країн-членів ЄС (1.4 млрд євро)
 - https://eeas.europa.eu/delegations/ukraine/1937/ukraine-and-eu_en

Роль ЄС для економіки України

- У 2020 кількість наданих дозволів на проживання становила 601 тис. (27% таких дозволів в ЄС) – Евростат
- В 2017 р. 67% всіх українських працівників, що працювали за кордоном, були в ЄС (54% у 2012). Всього кількість працюючих за кордоном 2.2 – 2.7 млн. 57% трансфертів мігрантів походили з ЄС - Pieńkowski (2020)
- Синхронність бізнес циклів України і ЄС

Роки	Кореляція	Роки	Кореляція
1996-2005	-0.15	2011-2020	0.25
2001-2010	0.90	2004-2013	0.95
2006-2015	0.68	2009-2013+2016-2020	0.80

Експорт України в ЄС

Групи товарів	Частка у експорті, 2020, %	Зростання експорту 2020/2016, %	Експорт/ імпорт 2020
Всі товари	100.00	36.20	0.80
Продукти харчування і живі тварини	17.55	42.22	1.39
Рослинна олія і тваринні жири	9.74	52.51	29.11
Мінеральні палива і мастила	2.38	26.82	0.30
Хімічна продукція	3.61	66.02	0.12
Руда і метали	24.29	10.82	6.70
Продукція машинобудування і транспортне обладнання	16.20	40.79	0.38
Продукція легкої промисловості	3.57	11.65	0.95

Експорт товарів України в ЄС

Групи товарів	Частка у експорті, 2020, %	Зростання експорту 2020/2016, %	Експорт/імпорт 2020
Первинна продукція	22.83	43.28	2.00
Переробка, основана на ресурсах: АПК	18.84	50.43	1.17
Переробка, основана на ресурсах: інше	11.27	55.50	1.30
Низькотехнологічне виробництво: текстиль, одяг взуття	4.79	10.74	1.33
Низькотехнологічне виробництво: інше	12.22	17.43	1.23
Середньотехнологічне виробництво: обробка	12.23	19.56	0.62
Середньотехнологічне виробництво: машинобудування	13.34	47.05	0.57
Високотехнологічне виробництво: електроніка та електротехніка	2.28	6.74	0.34
Високотехнологічне виробництво: інше	0.33	7.48	0.03

Експорт послуг України в ЄС

Зростання експорту послуг з 2015 по 2019 становило 28,5% - Євростат

Групи послуг	Частка у експорті, 9 міс. 2021, %	Експорт/Імпорт, 9 міс. 2021, %
Послуги з переробки матеріальних ресурсів	23.2	112.5
Транспортні послуги	25.3	1.4
Послуги, пов'язані з подорожами	1.1	0.1
Послуги, пов'язані з фінансовою діяльністю	1.2	0.2
Роялті та інші послуги, пов'язані з використанням інтелектуальної власності	0.6	0.1
Послуги у сфері телекомунікації, комп'ютерні та інформаційні послуги	29.2	3.8
Професійні та консалтингові послуги	7.7	1.1

Джерело: розрахунки за даними Держ. служба статистики України +Євростат

Методика моделювання експортної вразливості галузей в умовах I етапу пандемії

- Chugaiev O., Mironova M. Dynamics and Challenges of the EU-Ukraine Cooperation: Political, Security and Trade Aspects // Proceedings of the 2nd International Scientific Conference Eastern European Conference of Management and Economics: Environmental Management and Sustainable Economic Development, May 29, 2020 / Ljubljana School of Business, Odesa Institute of Trade and Economics of Kyiv National University of Trade and Economics (Odesa, Ukraine), College of Computer Science and Business Communications EMPIRICA (Bosnia and Herzegovina); editors Lidija Weis, Viktor Koval, Katarina Aškerc. Ljubljana: Ljubljana School of Business, 2020. – P.130-138.
https://www.vspv.si/uploads/visoka_sola/datoteke/zbornik_eecme_2020_-_proceeding_of_conference.pdf
- Регресійно-кореляційний аналіз даних за минулі роки по двосторонній торгівлі Україна-ЄС
- Загальний вигляд секторальних моделей для товарного експорту:
 - $$\text{Exp}_{\text{EUUA}} = b_0 + b_1 \text{GDP}_{\text{UA}} + b_2 \text{GDP}_{\text{EU}} + b_3 \text{RER}$$
-
- Одиниця виміру – відсотки зростання, тому регресійні коефіцієнти = коефіцієнти еластичності
- Оцінка стійкості за допомогою зважування спостережень за роками
- Додатково ураховані припущення щодо зміни уподобань споживачів в умовах карантину і пандемії – специфіки сучасної кризи
- Пост-фактум верифікація

Результати моделювання експорту України до ЄС

- Вплив скорочення попиту в ЄС:
 - Експорт металів (еластичність 2.0), хімічна продукція (2.4), паливо (2.6), меблі (1.5) і одяг (0.9) може бути найбільшим
 - Найбільш стійкий експорт: продукти харчування, товари медичного призначення, сільськогосподарська сировина, насіння і олія з олійних культур
 - Припущення щодо стійкості ІТ-обладнання, напоїв і тютюну (1,3) і вразливості експорту машин і обладнання незалежно від попередніх емпіричних результатів
- Жодна галузь не залежала від реального курсу гривні до євро – в частині експорту саме до ЄС: (цінова конкурентоспроможність):
 - Девальвація гривні не є ефективним заходом для стимулювання експорту в ЄС, але може скоротити імпорту з ЄС по частині галузей (хімічна продукція, телекомунікаційне і звукозаписувальне обладнання; за окремими моделями: метал, меблі, машини і транспортне обладнання)
 - Можливе пояснення: українські експортери вже займають дешевий сегмент на ринку ЄС
 - Конкурентна стратегія за рахунок підвищення якості, зокрема і в межах посилення відповідності регламентам і стандартам ЄС (імплементация Угоди про асоціацію)
- Порушення пропозиції праці в умовах карантину
- Зворотній вплив основних експортних товарів на ВВП?

Експорт товарів України в ЄС, 9 міс 2020 р.

Товари	Частка, %	Зростання, %
Продукти рослинного походження	17,2	-29,5
Жири та олії тваринного або рослинного походження	10,2	23,7
Готові харчові продукти	5	-6,5
Руди, шлак і зола	7,3	-34,8
Продукція хімічної та пов'язаних з нею галузей промисловості	3,1	-5,3
Деревина і вироби з деревини	5,6	-6,4
Текстильні матеріали та текстильні вироби	3,6	-12,9
Недорогоцінні метали та вироби з них	17,2	-24,1
Машини, обладнання та механізми; електротехнічне обладнання	14,7	-9,3
Меблі	3,3	5,4

Джерело: Державна служба статистики України

Імпорт товарів України з ЄС, 9 міс 2020 р.

Товари	Частка, %	Зростання, %
Живі тварини; продукти тваринного походження	2,8	29,2
Продукти рослинного походження	2,8	4,8
Готові харчові продукти	7,9	15,3
Палива мінеральні; нафта і продукти її перегонки	7,2	-42,2
Продукція хімічної та пов'язаних з нею галузей промисловості	19,5	-2,4
- фармацевтична продукція	7,4	10,5
Полімерні матеріали, пластмаси та вироби з них	7,4	-2,2
Папір та картон	2,6	-7,6
Текстильні матеріали та текстильні вироби	3,0	-12,6
Недорогоцінні метали та вироби з них	5,3	-11,9
Машини, обладнання та механізми; електротехнічне обладнання	21,6	-11,1

Джерело: Державна служба статистики України

Експорт послуг України в ЄС, 9 міс 2020 р.

Послуги	Частка, %	Зростання, %
Послуги з переробки матеріальних ресурсів	22,2	-10,6
Транспортні послуги	26,2	-20,9
Послуги, пов'язані з подорожами	0,9	-43,9
Послуги у сфері телекомунікації, комп'ютерні та інформаційні послуги	32,3	33,2
Ділові послуги	13,0	-5,7

Джерело: Державна служба статистики України

Імпорт послуг України з ЄС, 9 міс 2020 р.

Послуги	Частка, %	Зростання, %
Транспортні послуги	19,8	-33,9
Послуги, пов'язані з подорожами	10,8	-53,7
Послуги зі страхування	4,1	43,5
Послуги, пов'язані з фінансовою діяльністю	10,6	-9,5
Роялті та інші послуги, пов'язані з використанням інтелектуальної власності	14,4	-13,8
Послуги у сфері телекомунікації, комп'ютерні та інформаційні послуги	13,0	7,5
Ділові послуги	22,3	-26,1

Джерело: Державна служба статистики України